

Asia: VN/25323/2021

Luonnos valtioneuvoston huoltovarmuusselonteoksi

Lausunto Utlåtande

Lausunnot lukuun 1. Johdanto

Utlåtande om kapitel 1 Inledning

-

Lausunnot lukuun 2. Kansainvälinen yhteistyö

Utlåtande om kapitel 2 Internationellt samarbete

-

Lausunnot lukuun 3. Huoltovarmuuden toimintaympäristön kehitys ja sen vaikutukset

Utlåtande om kapitel 3 Utveckling av försörjningsberedskapens verksamhetsmiljö och effekterna av denna utveckling

-

Lausunnot lukuun 4. Kansalaisvarautuminen

Utlåtande om kapitel 4 Medborgarnas beredskap

-

Lausunnot lukuun 5. Huoltovarmuuden toimintamalli

Utlåtande om kapitel 5 Verksamhetsmodell för försörjningsberedskapen

-

Lausunnot lukuun 5.1.5 Sektorikohtaisen varautumisen lähtökohtia

Utlåtande om kapitel 5.1.5 Utgångspunkter för den sektorsvisa beredskapen

Selontekoluonnoksessa ei täysin välity kotimaisten polttoaineiden suuri nykyinen merkitys energiahuollon kokonaisuudessa. Vuonna 2021 puupolttoaineiden osuus oli jo 30 % kaikesta energiankulutuksesta sekä turpeen 3 %. Näiden lisäksi tulevat vielä muut biopolttoaineet. Tuontihakkeen osuus lämpö- ja voimalaitoksissa käytetystä metsähakkeesta oli noin 20 % vuonna 2021. Selonteossa todetaan aivan oikein, että fossiilisten polttoaineiden ja turpeen käytön väheneminen lisää erityisesti puupolttoaineiden kysyntää.

Turve on kokonaisuudessa tärkeä polttoaine mm. hyvän ylivuotisen varastoitavuutensa ja Suomen laituskannan takia. Toteamme, että viime vuosina energiaturpeeseen kohdistuneet kotimaiset politiikkatoimet, kuten veronkorotukset ja erillinen uusi lattiahintajärjestelmä, sekä energiaturpeen käyttöön liittyvä jatkuva poliittinen debatti aiemmista parlamentaarista selonteosta huolimatta ovat tehneet alan toimintaympäristöstä vaikeasti ennustettavan, vaikuttaneet negatiivisesti alan yritysten näkymiin ja heikentäneet siten osaltaan Suomen huoltovarmuutta.

Selontekoluonnoksen mukaan ”huoltovarmuuden sääntelykokonaisuus on ollut kokonaisuutena toimiva” (s. 13). Pidämme arviota sääntelyn toimivuudesta energiasektorin osalta tässä vaiheessa vielä ennenaikaisena, sillä Suomen huoltovarmuutta koetellaan tulevana talvena 2022–2023 mm. Venäjän käynnistämän hyökkäyssodan seurauksena. Huoltovarmuuskeskus päätti esimerkiksi huhtikuussa 2022 yllättäen perustaa energiaturpeelle 2,2 TWh varmuusvaraston. Varmuusvarastoa on pyritty hankkimaan kesällä 2022 normaalia heikommassa tuotanto-olosuhteissa sään ja heikentyneen tuotantokapasiteetin vuoksi, mikä on johtanut kilpailuun markkinaehtoisien energiaturpeen hankinnan kanssa. Hankintatavoitteeseen ei tietojemme mukaan (<https://yle.fi/uutiset/3-12564062>) nykytilanteessa siksi päästä. Pidempiaikainen, joustava ja ennakoivampi hankinta olisi voinut päinvastoin tukea alan työllisyyttä ja huoltovarmuutta. Esimerkiksi lämmöntuottajien aktivointi ei ole riittävä energiaturpeen tuotantokapasiteettia ylläpitävä keino, vaan on löydettävä toimenpiteitä, joilla turpeen tuotantokapasiteettiin voidaan vaikuttaa uskottavasti 4-5 vuotta eteenpäin. Siksi järjestelmän kehittämistarpeita on syytä avoimesti arvioida, kuten kohdassa 7.3. esitetään.

Lausunnot lukuun 6. Sotilaallinen huoltovarmuus

Utlåtande om kapitel 6 Militär försörjningsberedskap

-

Lausunnot lukuun 7. Huoltovarmuuden kehittämislinjauksia

7.1 Huoltovarmuuden taloudelliset resurssit

Utlåtande om kapitel 7 Riktlinjer för utveckling av försörjningsberedskapen

7.1. Ekonomiska resurser för försörjningsberedskapen

Tuemme Huoltovarmuusrahaston säilyttämistä budjetin ulkopuolisena nopeana ja joustavana huoltovarmuuden ylläpitämisen ja kehittämisen kannalta kriittisten hankkeiden rahoittajana sekä sen riittävän rahoituksen turvaamista.

7.2. Huoltovarmuuslainsäädännön ajantasaistaminen

7.2. Uppdatering av försörjningsberedskapslagstiftningen

Tuemme huoltovarmuuslainsäädännön kokonaistarkastelua tulevalla vaalikaudella sääntelyn ajantasaisuuden varmistamiseksi, sen kohdentamista myös huoltovarmuuden sektorikohtaiseen sääntelyyn sekä kokonaisvaltaisen varautumisen ja huoltovarmuuden vahvistamisen tukemista järjestelmällisesti myös julkisilla hankinnoilla.

7.3. Sektorikohtainen varautumisen ja yhteistyön kehittäminen sekä osaamisen varmistaminen

7.3. Utvecklande av den sektorsvisa beredskapen och det sektorsvisa samarbetet samt säkerställande av kompetensen

Toteamme, että energiasektorin osalta järjestelmää on syytä edelleen kehittää. Esitetyt toimenpiteet ovat oikeansuuntaisia.

Oletusten polttamalla tuotetun energian korvautumisesta polttoon perustumattomilla energian tuotantotavoilla tulee olla realistisia. Venäjän energiatuonnista irtaantuminen voi vaikuttaa markkinoiden tasapainoon ja huoltovarmuuteen pitkään.

Turvavarastointilakia pitää keventää ja kehittää myös energiaturpeen osalta.

Fossiilisten tuontipolttoaineiden ja turpeen lisäksi voitaisiin arvioida lisämahdollisuuksia varastoida puupolttoaineita. Esimerkiksi Itävallassa on tulossa voimaan järjestelmä, jossa tuottajat ylläpitävät puupellettien varastoja lämmityskauden ajan tietyllä tasolla, jotta varmistetaan polttoaineen saanti käyttäjille läpi lämmityskauden. Puupolttoaineiden varastointi voisi toimia saatavuutta varmistavana puskurina käyttömäärien ollessa voimakkaassa kasvussa. Koska pellettilämpölaitoksissa voidaan harvoin käyttää muuta energialähdettä päälämmityslähteenä, olisi varastoinnin lisäksi syytä arvioida mahdollisuuksia poikkeuslupiin, mikäli saatavuus on vakavasti uhattuna.

7.4. Verkostomallin kehittäminen sekä jatkuvan yhteiskunnallisen vuoropuhelun tarve

7.4. Utveckling av nätverksmodellen och behovet av en kontinuerlig samhällsdialog

Tuemme vahvasti nykyisen verkostomallin säilyttämistä ja edelleen kehittämistä.

Lausunnot liitteeseen 1

Utlåtande om bilaga 1

-

Muut selontekoa koskevat yleiset kommentit

Övriga allmänna kommentarer om redogörelsen

-

Laurikka Harri
Bioenergia ry